

PROVEDENE AKTIVNOSTI MINISTARSTVA KULTURE I MEDIJA REPUBLIKE HRVATSKE NAKON RAZORNIH POTRESA 28. I 29. PROSINCA 2020. NA PROSTORU SISAČKO- MOSLAVAČKE ŽUPANIJE I ŽUPANIJA SREDIŠNJE HRVATSKE

28. prosinca 2020. u 6 sati i 28 minute dogodio se jak potres magnitude $M=5.0$ s epicentrom kod Petrinje. Isti dan uslijedilo je još nekoliko jačih potresa, a idući dan, 29. prosinca 2020., u 12 sati i 19 minuta razoran potres magnitude $M=6.2$ s epicentrom kod Petrinje pogodio je područje središnje Hrvatske, nakon kojeg su uslijedili brojni naknadni potresi.

Štete su evidentirane na pojedinačno zaštićenim kulturnim dobrima kao i na povijesnim zgradama unutar cjeline

Raspon šteta na čitavom području utjecaja potresa kreće se od razornih, vrlo teških i teških oštećenja do umjerenih i neznatnih, ovisno o udaljenosti i geografskom položaju te vrsti građevina, arhitektonskim obilježjima i načinu gradnje, njihovom građevinskom stanju te drugim čimbenicima.

Štete su evidentirane na pojedinačno zaštićenim kulturnim dobrima kao i na povijesnim zgradama unutar cjeline.

- Štete su utvrđene na 153 pojedinačno zaštićena kulturna dobra i povijesnim građevinama unutar kulturnopovijesnih cjelina (urbanim i ruralnim): minimalno 500 građevina.
- Vrste oštećenih kulturnih dobara: sakralna, profana, industrijska, tradicijska i fortifikacijska arhitektura.

Odluke o provođenju hitnih mjera zaštite i provedbi popisa štete na kulturnim dobrima

Zbog razaranja i teških oštećenja na kulturnoj baštini, ministrica kulture i medija dr. sc. Nina Obuljen Koržinek donijela je 31. prosinca 2020. godine sljedeće Odluke:

- Odluku o provođenju hitnih mjera zaštite i provedbi popisa štete na nepokretnim kulturnim dobrima u Republici Hrvatskoj prouzročene potresom 28. i 29. prosinca 2020. godine i
- Odluku o provođenju hitnih mjera zaštite i provedbi popisa štete na pokretnim kulturnim dobrima i pokretnoj kulturnoj baštini u

Republici Hrvatskoj prouzročene potresom 28. i 29. prosinca 2020. godine kojima se službama za zaštitu kulturne baštine naređuje provođenje hitnih mjera zaštite i utvrđivanje popisa šteta te postupak provođenja hitnih mjera zaštite na pokretnoj i nepokretnoj kulturnoj baštini.

Popisi šteta na pojedinačno zaštićenim i povijesnim zgradama unutar kulturno-povijesnih cjelina

Osim pojedinačnih zgrada sa statusom kulturnog dobra, istovremeno je proveden brzi pregled područja zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina radi cjelovitog uvida u stanje nakon potresa. Za potrebe pregleda i ocjene stanja konstrukcija zgrada te utvrđivanja održivih modela obnove angažirani su ovlašteni inženjeri građevinarstva i arhitekture, stručnjaci za konstrukcijsku sanaciju povijesnih zgrada, u svojstvu konzultanata Ministarstva kulture i medija i suradnika Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Popis štete, evakuacija i pohrana pokretne kulturne baštine

Zbog značajne ugroženosti, prvi koraci usmjereni su na evakuaciju i zaštitu pokretnih kulturnih dobara. Na temelju popisa pokretnih kulturnih dobara te kulturne baštine Sisačko-moslavačke županije koji je izradio Konzervatorski odjel u Sisku od 31. prosinca započela je organizacija te uskoro i sama evakuacija.

- Prema popisu zaštićenih kulturnih dobara, u suradnji s Hrvatskim restauratorskim zavodom, nakon pregleda građevinskog inženjera konstruktera, određen je plan za evakuaciju te su određeni prostori koji će se koristiti kao privremene čuvaonice. Stručnu pomoć pružila je muzejska zajednica, Muzejski dokumentacijski centar kao i znanstvena zajednica.
- Predstavnicima vjerskih zajednica, Ministarstvo kulture i medija donijelo je naputke o postupanju sa sakralnim inventarima do evakuacije.
- Uspostavljena je suradnja s Ravnateljstvom civilne zaštite, Hrvatskom gorskom službom spašavanja, Vatrogasnim postrojbama te pripadnicima talijanskih „Plavih kaciga“.
- Evakuirano je 6 sakralnih inventara, 2 zaštićene orgulje, 2 zaštićene zbirke, 2 privatne zbirke, grada 1 muzejske institucije, 1 galerijska zbirka te 1 arhivska grada arhivskog centra Petrinja.

Zaštita, demontaža, pohrana, evidencija arhitektonskih i dekorativnih elemenata

Pohrana arhitektonskih elemenata i uzoraka pročelne plastike osigurana je u predviđenim čuvaonicama na području Sisačko-moslavačke županije (Sisak, Petrinja, Glina). Zaštita, demontaža i pohrana iznimno vrijednih dekorativnih elemenata provodila se uz pomoć i suradnju Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Provođenje hitnih mjera zaštite

Ministarstvo kulture i medija izdalo je Upute i smjernice za postupanje i provođenje hitnih mjera zaštite na pojedinačno zaštićenim zgradama i zgradama u povijesnim jezgrama. Mjere zaštite uključuju:

- osiguranje perimetra opasno oštećenih zgrada
- razgradnju oštećenih, nestabilnih nekonstrukcijskih dijelova zgrade
- razgradnju oštećenih, nestabilnih konstrukcijskih dijelova zgrade
- kontrolirano raščišćavanje dijelova zgrade urušenih u potresu
- razgradnju i uklanjanje te deponiranje vrijednih arhitektonsko-stilskih elemenata zgrade
- privremeno pokrivanje krovišta na mjestima oštećenja ili trajnu obnovu krova
- natkrivanje ostataka zgrade – zaštitu od atmosferilija
- privremenu stabilizaciju konstrukcije te oštećenih i nestabilnih dijelova zgrade predviđenih za obnovu
- privremeno zatvaranje ili trajnu obnovu zabata i ostalih parcijalnih oštećenja na vanjskim zidovima radi sprečavanja nastanka daljnje štete od vanjskih utjecaja.

Provođenje mjera stabilizacije i zaštite

Za pojedinačno zaštićena kulturna dobra Ministarstvo kulture i medija donijelo je Odluku o provođenju hitnih mjera zaštite zbog progresivne štete na pojedinačno zaštićenim nepokretnim kulturnim dobrima u potresu 22. ožujka 2020. i 28. i 29. prosinca 2020. g.

Mjere stabilizacije:

- izrada tehničke dokumentacije mjera stabilizacije građevina
- izvođenje mjera zaštite s ciljem očuvanja pojedinačno zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara do pokretanja postupka obnove. Radovi se provode putem programa Ministarstva kulture i medija te interventnih radova Hrvatskog restauratorskog zavoda. Mjere zaštite provele su jedinice regionalne i lokalne samouprave te vlasnici.

Nastavak na 29. str.

Nastavak sa 7. str.

Zaštita i stabilizacija građevina do obnove

Temeljem Odluke o provođenju hitnih mjera zaštite Ministarstva kulture i medija, evidencije stanja kategorije štete i uporabljivosti prema EMS 98 i detaljnog pregleda stručnjaka mjere zaštite provode se na području Grada Petrinje, Siska, Gline, Hrvatske Kostajnice, Kutine, općine Martinska Ves, Lekenik, Dvor, Topusko.

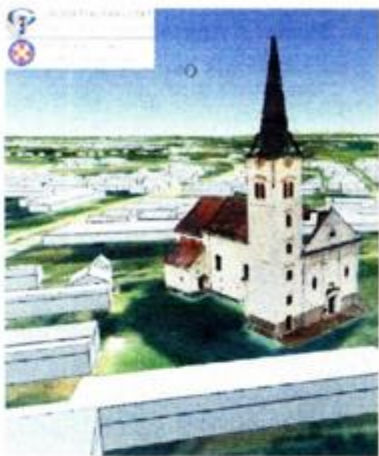
- Ukupno 60 programa do prosinca 2021.
- Ukupno odobrena sredstva: 29.544.041,07 kn

Tehnička dokumentacija, konzervatorsko-restauratorska i arheološka istraživanja

Za potrebe provođenja hitnih mjera stabilizacije građevina izrađuje se razne vrste tehničke dokumentacije. Osim izrade Elaborata ocjene postojećeg stanja građevinske konstrukcije, izrađuju se tehnička rješenja za primjenu hitnih mjera stabilizacije konstrukcija te konzervatorski elaborati kao rezultat istraživanja materijala i konstrukcije, dijagnostike uzroka oštećenja, konzervatorsko-restauratorskih i arheoloških istraživanja.

Evidenciju štete prati prikupljanje arhivske dokumentacije, izrada fotografske, video i 3D dokumentacije kulturne baštine

- Na temelju evidencije štete, prikupljenih podataka na terenu izrađena je baza podataka baštine (pokretne i nepokretne) oštećene u potresu, pojedinačno zaštićenih kulturnih dobara kao i onih unutar zaštićenih cjelina.
- Prikupljeni su podaci o namjeni i vlasništvu oštećenih kulturnih dobara, proveden sustav vrednovanja prema Programu mjera, popis prethodno izrađene dokumentacije, uspostavljena suradnja s Državnim arhivom u Sisku za prikupljanje arhivske dokumentacije.
- Evidenciju štete prati izrada fotografske, video i 3D dokumentacije kulturne baštine.
- Ukupno je do prosinca 2021. izrađeno 10 snimaka postojećeg stanja te 90 3D snimaka koje je izradio Geodetski fakultet u Zagrebu.

Program cjelovite obnove kulturno-povijesnih cjelina

Na temelju Zakona o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije (NN 102/20, 10/21, 117/21), članka 12., stavka 2 za kulturnopovijesne cjeline Sisačko-moslavačke županije, program cjelovite obnove na temelju popisa i procjene štete izrađuje Ministarstvo kulture i medija u suradnji s jedinicom lokalne i područne (regionalne) samouprave i drugim nadležnim tijelima.

Ministarstvo kulture i medija izradilo je Program cjelovite obnove kulturnopovijesne cjeline grada Petrinje nakon potresa 2020. Programom je određen konzervatorski pristup obnovi pojedinačno zaštićenih zgrada i zgrada od značenja za svojstvo kulturnopovijesne cjeline unutar koje se nalaze. Uspostavljeno je 5 modela:

Model A – Cjelovito očuvanje izvornih struktura – obnova postojeće cjeline zgrade
 Model B – Djelomično očuvanje izvornih struktura – rekonstrukcija s reintegracijom izvornih struktura

Model C – Faksimilska rekonstrukcija cjeline zgrade Model C1 – Djelomična faksimilska rekonstrukcija Model D – Nova (zamjenska) izgradnja.

U tijeku je izrada programa za grad Sisak, Glinu, Hrvatsku Kostajnicu te ruralne cjeline oštećene u potresu.

Posljedice potresa u ostalim županijama i Gradu Zagrebu

U seriji potresa u prosincu 2020. osim Sisačko-moslavačke znatno su stradala kulturna dobra na području Zagrebačke, Karlovačke, Krapinsko-zagorske županije, a progresivne štete nastale su na kulturnim dobrima i zgradama u povijesnoj urbanoj cjelini Zagreba.

Potres je prouzročio je štete i na sakralnim i javnim građevinama na području još 5 županija središnje, sjeverne i istočne Hrvatske: Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke, Varaždinske, Međimurske i Brodsko-posavske županije.

Od 27 crkava u Zagrebu sa statusom kulturnog dobra, 12 ih je bilo privremeno neuporabljivo, a 8 neuporabljivo. Potres u prosincu 2020. izazvao je ozbiljne progresivne štete na svim sakralnim građevinama u Zagrebu.

Međunarodno stručno-savjetodavno povjerenstvo za konstrukcijsku obnovu graditeljske baštine na potresom pogođenim područjima Republike Hrvatske

Međunarodno Povjerenstvo osnovano je Odlukom ministrice kulture i medija dr. sc. Nine Obuljen Koržinek. Povjerenstvo na svakoj sjednici razmatra konstrukcijsku obnovu pojedinih, za obnovu iznimno zahtjevnih kulturnih dobara, ponajprije su to bile tri škole u povijesnim zgradama u Zagrebu, a zatim i obnova kupola i svodova velikih raspona. Uz hrvatske stručnjake s Građevinskog i Arhitektonskog fakulteta, Instituta za povijest umjetnosti, samostalnih ovlaštenih inženjera – konstruktera, članovi povjerenstva su iz Federalnog instituta tehnologije u Lausanni, Međunarodne znanstvene komisije za spremnost na rizik ICOMOS-a, Ministarstva kulture Republike Italije.

Dječji odjel Narodne knjižnice i čitaonice „Vlado Gotovac” u Sisku i Program Ruksak (pun) kulture

Dječji odjel Narodne knjižnice i čitaonice „Vlado Gotovac” u Sisku zbog velikih oštećenja premješten je u nove prostore. Evakuiran je sav knjižni fond, a za najam novog prostora do sada je utrošeno 158.760,00 kn. Također za Knjižnicu su nabavljene nove knjižne police u vrijednosti 420.000,00 kn.

Provedba Programa Ruksak (pun) kulture – umjetnost i kultura u vrtiću i školi za djecu i mlade s područja pogođenih potresom Sisačko-moslavačke županije počela je 8. ožujka 2021. godine u Lječilištu Topusko. Cilj programa bio je pružiti pomoć i podršku djeci i mladima s područja pogođenih potresom u smislu omogućavanja i osiguravanja aktivnosti bogatih edukativnim, kulturnim, sportskim i društvenim sadržajima, kako bi kroz igru, druženje, učenje i boravak u poticajnom i pozitivnom okruženju lakše prebrodili razdoblje nakon potresa.

U programima koji su se u Lječilištu Topusko provodili od ožujka do lipnja sudjelovala su djeca i mladi iz 24 osnovne škole s područja Sisačko-moslavačke županije, ukupno 2528 učenika. Održalo se više od 100 radionica, 30 kazališnih predstava, 10 plesnih predstava, 10 glazbenih koncerata i 10 filmskih projekcija.

Sabirni arhivski centar u Petrinji Državnog arhiva u Sisku, Galerija „Krstó Hegedušić”

Sabirni arhivski centar u Petrinji Državnog arhiva u Sisku također je teško oštećen u potresu, a 450 dužnih metara arhivskog gradiva hitno je uz pomoć HGSS-a i HV-a evakuirano u prvim danima 2021. godine.

Gradivo je smješteno u sjedištu Državnog arhiva u Sisku gdje je odmah postalo dostupno za korištenje što je bilo iznimno važno zbog osiguravanja dostupnosti podataka o gradnji povijesne cjeline Petrinje i gradnji ostalih objekata. Ministarstvo kulture i medija je za tu svrhu utrošilo 207.887,00 kn.

Potres je ozbiljno oštetio zgradu Hrvatskog doma u Petrinji u kojoj je smještena Galerija „Krstó Hegedušić”. Brzom intervencijom evakuirane su umjetnine koje su prevezene u Sisak i smještene u depoima Gradskog muzeja u Sisku.